

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, ... 9. II. 2015

V.540.11.2014.MS

Pani
Joanna KLUZIK – ROSTKOWSKA
Minister Edukacji Narodowej

Szanowno Pani Minister,

Zapoznałam się z pismem Pani Minister z dnia 9 grudnia 2014 r. (nr DSWM.WSE.0662.7.2014), odnoszącym się do wniosków i rekomendacji, jakie przedstawiłam w raporcie poświęconym realizacji prawa małoletnich cudzoziemców do edukacji w Polsce. Analiza tego pisma pozwala mi twierdzić, że mamy z Panią Minister zbieżny pogląd na temat podstawowych problemów i trudności, jakie towarzyszą kształceniu i integracji uczniów cudzoziemskich w polskich szkołach. Zgadzam się, że skuteczna realizacja zadań ciążących w tym zakresie na szkołach wymaga od nauczycieli i pedagogów szczególnej wiedzy i kompetencji międzykulturowych, a te osiągalne mogą być dzięki szkoleniom, warsztatom czy treningom, adresowanym do osób pracujących z dziećmi cudzoziemskimi. Działania te, jakkolwiek pożądane, nie są jednak wystarczające do tego, aby proces nauczania małoletnich cudzoziemców uczynić efektywnym i zapewnić im skuteczną realizację prawa do nauki, zagwarantowanego w art. 70 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Za działaniami zmierzającymi do odpowiedniego przygotowania kadry pedagogicznej powinny bowiem pójść zmiany systemowe, które z jednej strony ułatwią szkołom realizację omawianych zadań, z drugiej zaś poprawią sytuację ucznia – cudzoziemca w polskiej szkole. Na konieczność wprowadzenia takich właśnie zmian wskazałam w swoim raporcie.

Jednym z sugerowanych w tym dokumencie rozwiązań było ujednoczenie podstawy programowej, realizowanej w stosunku do cudzoziemców, poprzez ustalenie minimalnych wymagań, jakim ta grupa uczniów powinna podlegać. Rozwiązanie to prowadzić miałyby przede wszystkim do stworzenia jednakowych standardów oceniania i promowania uczniów do kolejnych klas. Z tą propozycją Pani Minister się nie zgodziła, uznając, że obecnie obowiązujące przepisy dają szkołom duże możliwości stwarzania i wyrównywania szans edukacyjnych, a wprowadzenie specjalnych regulacji dla cudzoziemców może szanse te zmniejszać. Tego stanowiska Pani Minister jednak nie uzasadniła. Nie wskazała Pani Minister również żadnych alternatywnych rozwiązań, które w obowiązującym stanie prawnym pozwolą uniknąć sygnalizowanych w raporcie dysproporcji w wymaganiach, jakie poszczególne szkoły stawiają swoim uczniom.

Równie ważnym postulatem, zarówno z perspektywy szkół, jak i samych uczniów, była zmiana zasad dopuszczania cudzoziemców do egzaminów zewnętrznych, czyli sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego. W raporcie sugerowałam trzy rozwiązania. Pierwszym było dopuszczenie możliwości zwalniania cudzoziemców z takich egzaminów z powodu niewystarczającej znajomości języka polskiego. Drugie rozwiązanie to dostosowanie wymogów stawianych na tych egzaminach i, co istotne, także arkuszy egzaminacyjnych do możliwości ucznia – cudzoziemca. Trzecią opcją było zaś dopuszczanie do egzaminów wyłącznie tych uczniów, którzy wcześniej, przez określony czas pobierali naukę w polskiej szkole. W swojej odpowiedzi zapowiedziała Pani Minister wnikliwą analizę tych propozycji. Jednakże wśród proponowanych przez Panią Minister zmian znalazły się jedynie ułatwienia dla uczniów przystępujących do egzaminu, polegające na wydłużeniu czasu jego trwania czy zapewnieniu dostępu do słownika języka polskiego. Propozycje te, w kontekście opisanych w raporcie problemów i trudności, z jakimi stykają się szkoły i uczniowie, uznaję za dalece niewystarczające.

Dobrym rozwiązaniem jest rozważane przez Panią Minister zwiększenie obowiązującego obecnie, minimalnego wymiaru czasowego dodatkowych zajęć z języka polskiego. Jak zauważyłam w raporcie, już teraz szkoły, organizując takie zajęcia wykraczają często poza standardowe 2 godziny lekcyjne w tygodniu. Zgodnie z zapowiedzią Pani Minister, wprowadzenie tej pożądanej, jak się wydaje, zmiany ma jednak

poprzedzać trwająca aż rok analiza istniejących potrzeb oraz skutków finansowych, jakie zmiana taka może powodować.

W raporcie, w części poświęconej sytuacji dzieci umieszczanych w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców, przedstawiłam ocenę, że w warunkach detencji konstytucyjne prawo małoletnich do edukacji w ogóle nie może być realizowane. Pomimo starań podejmowanych przez Straż Graniczną, której podlegają takie ośrodki, władze oświatowe i same szkoły, organizowane w tych placówkach zajęcia nie realizują bowiem podstawy programowej. Ocena ta znajduje potwierdzenie w stanowisku przedstawionym przez Panią Minister, co dodatkowo uzasadnia moje starania na rzecz wprowadzenia bezwzględnego zakazu stosowania detencji wobec małoletnich cudzoziemców i ich opiekunów. W związku z zapowiadanyimi przez Panią Minister pracami legislacyjnymi liczę zatem na to, że zechce Pani Minister wesprzeć mnie w tych staraniach.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2014 r. poz. 1648) zwracam się do Pani Minister o podjęcie działań, które w sposób realny wpłyną na poprawę stanu realizacji prawa małoletnich cudzoziemców do edukacji w Polsce.

z powrotem

Teresa Jijon